

4. Панько Н. Досвід проведення студентської наукової конференції з використанням відеоконференцз'язку. URL: <http://www.pravoz№avec.com.ua/period/article/11997/%CD>.

5. Погорецький М. А., Старенький О. С., Дистанційне кримінальне провадження в умовах поширення коронавірусу (COVID-19). *Закон і Бізнес*. URL: https://zib.com.ua/ua/142090-dista№ciy№e_krimi№eal№e_provadzhe№№ya_v_umovah_poshire№№ya_ko.html.

6. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві Закон України від 23 груд. 1993 р. № 3782-XII. URL: <http://zakon№4.rada.gov.ua/laws/show/3782-12>.

Члевик Роман Олегович,

аспірант докторантури та ад'юнктури
Національної академії внутрішніх справ

ДОТРИМАННЯ ПРАВ І СВОБОД УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Статтею 2 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) визначено, що завданнями кримінального провадження є, окрім іншого, забезпечення швидкого досудового розслідування та судового розгляду кримінального провадження. При цьому кримінальне процесуальне регламентування строків проведення слідчих (розшукових) дій є гарантією забезпечення прав та свобод учасників кримінального провадження, що забезпечує дисциплінованість та належну організацію діяльності органів досудового розслідування, прокуратури та суду у кримінальному провадженні [1].

Відомо, що під час кримінального провадження кожна процесуальна дія або процесуальне рішення повинні бути виконані або прийняті в розумні строки. Розумними, відповідно до частини першої статті 28 КПК України, вважаються строки, що є об'єктивно необхідними для виконання процесуальних дій та прийняття процесуальних рішень; вони не можуть перевищувати передбачені цим Кодексом строки виконання окремих процесуальних дій або прийняття окремих процесуальних рішень.

З початку оголошення Президентом України воєнного стану в Україні 24.02.2022 виникла необхідність у внесенні змін та доповнень до чинного кримінального процесуального законодавства. Вказані новели безпосередньо стосувалися строків проведення певних слідчих та процесуальних дій у кримінальному провадженні, а також загалом здійснення досудового розслідування.

Відповідно до частини другої статті 219 КПК України строки здійснення досудового розслідування у кримінальних провадженнях до повідомлення особі про підозру не змінилися та становлять дванадцять місяців у кримінальних провадженнях щодо нетяжких злочинів та вісімнадцять місяців щодо тяжкого або особливо тяжкого злочину. Змін зазнали лише положення про момент початку досудового розслідування у кримінальному провадженні, що стосуються винесення постанови про його початок.

Разом з тим, Законом України від 14.04.2022 № 2201-IX «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану» внесені зміни до статті 615 КПК України та зазначено, що у кримінальних провадженнях, в яких жодній особі не було повідомлено про підозру на дату введення воєнного стану, строк від зазначеної дати до дати припинення чи скасування воєнного стану не зараховується до загальних строків, передбачених статтею 219 цього Кодексу [2].

Отже, строки досудового розслідування, що визначені статтею 219 КПК України у кримінальних провадженнях, де особам про підозру не повідомлялося, під час воєнного стану не спливають.

Виникає питання: чи обмежує законні права та свободи учасників кримінального провадження не зарахування до загальних строків, передбачених статтею 219 КПК України у кримінальних провадженнях, де особам про підозру не повідомлялося?

Переконані, що відповідь на це питання необхідно дати з урахуванням двох аспектів.

Так, статтею 64 Конституції України визначено, що в умовах воєнного або надзвичайного стану можуть встановлюватися окремі обмеження прав і свобод із зазначенням строку дії цих обмежень [3].

Статтею 1 Закону України від 12.05.2015 № 389-VIII «Про правовий режим воєнного стану» визначено, що воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження

конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [4].

Таким чином, законодавцем зазначено, що визначене обмеження прав та свобод людини в ході воєнного стану є правомірним.

Водночас не зарахування у кримінальних провадженнях до загальних строків, передбачених статтею 219 КПК України, строку від дати початку до дати припинення чи скасування воєнного стану може призвести до невинуватеної тяганини, що з часом створить неможливість проведення слідчим першочергових слідчих (розшукових) та процесуальних дій, які б призвели до отримання необхідних доказів.

Втрата доказів, які могли бути отримані слідчим шляхом вчасно може зашкодити захисту та відновленню порушених прав і свобод учасників кримінального провадження. Тому чітко організована діяльність органів досудового розслідування є запорукою дотримання принципу законності у кримінальному провадженні.

З огляду на викладене, вважаємо, що створення національним законодавцем норми, за якої строки досудового розслідування у кримінальних провадженнях, де особі про підозру не повідомлялося, не спливають в умовах воєнного стану, є передчасною. На нашу думку, доцільніше було б спростити процедуру продовження строків досудового розслідування у кримінальних провадженнях незалежно від тяжкості злочинів. Зокрема, за клопотанням слідчого про продовження строків досудового розслідування, на підставі якого процесуальний керівник виносить постанову. Вказана конструкція полегшила б процедуру продовження строків та створила б умови, за яких права та свободи учасників кримінального провадження не обмежувалися в умовах існування воєнного стану.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 12 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

2. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану : Закон України від 14 квіт. 2022 р. № 2201-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2201-20#№45>.

3. Конституція України (прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

4. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 трав. 2015 р. № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>.